

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

EMMA VALVERINNE

Perhevapaiden haasteet yksinyrittäjän näkökulmasta

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2025

TIIVISTELMÄ

Valverinne, Emma: Perhevapaiden haasteet yksinyrittäjän näkökulmasta
Opinnäytetyö, AMK
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto
Kesäkuu 2025
Sivumäärä: 39

Opinnäytetyössäni oli tarkoitus selvittää millaisia haasteita yksinyrittäjät kohtaavat perhevapaiden tullessa heille ajankohtaisiksi. Päätaivoite oli selvittää yksinyrittäjien omia ajatuksia siitä, miten he kokevat perhevapaalle jäämisen. Työssäni toteutettiin kyselytutkimus.

Teoriaosuudessa käytettiin lähteinä yksinyrittäjyyteen ja perhevapaisiin liittyviä kirjallisuus- ja internetlähteitä. Samalla tutkittiin internetlähteistä ja jo tehdyistä gallupeista sukupuolieroja ja asenteita perhevapaiden kohdalla. Tutkimusosiossa käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tämä toteutettiin siten, että kyselylomakkeella moni kysymys kysyttiin tekstivastaus muodossa ja toivottavaa oli, että niihin vastattiin pidemmin. Näin työssäni saatiin paremmin tutkittua ajatuksia, joita nämä haasteet herättävät. Tutkimuksen vastauksia analysoitiin ja kirjoitin pohdintoja niiden pohjalta.

Kyselytutkimus toteutettiin anonyyminä Google Forms – alustalla, johon valitsin kohderyhmäksi yksinyrittäjät, joille perhevapaa on joko tällä hetkellä, pian tulossa tai juuri ollut ajankohtainen. Kyselytutkimuksessa kysyttiin yksinyrittäjiltä, miten he kokevat tilanteensa ja mahdollisuutensa jäädä perhevapaalle ja millaisia haasteita heillä on sen suhteen. Samalla vertailtiin sukupuolieroja perhevapaiden pitämisen suhteen sekä sitä, millainen asema yksinyrittäjällä on palkansaajaan verrattuna.

Johtopäätöksinä voitiin todeta, että tällä hetkellä perhevapaisiin liittyy monia haasteita yksinyrittäjien näkökulmasta. Haasteet ovat useimmiten taloudellisia haasteita tai epävarmuutta yritystoiminnan jatkuvuudesta. Myös YEL-vakuutusmaksun maksaminen tuntui herättävän monenlaisia tunteita. Saamani tulokset ovat auttaneet ymmärtämään yksinyrittäjiä ja heidän kokemiaan haasteita. Perhevapaiden pitäminen ei ole kaikille niin taattu kuin sen tulisi olla sekä työssä jaksamisen että vanhemman ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen luomisen kannalta. Pohdin myös, millaisia asioita voitaisiin vielä yhteiskunnallisesti tehdä, että yksinyrittäjien lähtökohdat perhevapaiden pitämiseksi olisivat samalla viivalla kuin palkansaajilla.

Avainsanat: perhevapaat, yrittäjyys, eläkemaksut, kyselytutkimus

ABSTRACT

Valverinne, Emma: Parental leave challenges from a sole entrepreneur's perspective

Bachelor's thesis

Bachelor's degree in business administration

June 2025

Number of pages: 39

The aim of my thesis was to explore the challenges that solo entrepreneurs face when taking parental leave becomes relevant for them. The main objective was to understand the solo entrepreneurs' own perspectives on how they experience going on parental leave. A survey was conducted as part of the research.

In the theoretical section, sources related to solo entrepreneurship and parental leave were used, including literature and internet-based resources. The research also examined gender differences and attitudes toward parental leave based on online sources and previous surveys. The research section utilized a qualitative research method. The survey included open-ended questions to encourage more detailed responses. This approach allowed for a deeper exploration of the thoughts and feelings these challenges evoke. The responses were analyzed, and I wrote reflections based on the findings.

The anonymous survey was carried out using the Google Forms platform. The target group consisted of solo entrepreneurs for whom parental leave was currently relevant, soon to be relevant, or had recently been taken. The survey asked solo entrepreneurs about their experiences and possibilities regarding parental leave, as well as the challenges they face. It also examined gender differences in taking parental leave and compared the position of solo entrepreneurs to that of salaried employees.

The conclusions indicated that currently, there are many challenges associated with parental leave from the perspective of solo entrepreneurs. These challenges are most often financial or related to uncertainty about the continuity of the business. Many respondents also expressed a range of feelings regarding the payment of the YEL (self-employed persons' pension insurance) contributions. The results helped deepen the understanding of solo entrepreneurs and the challenges they face. Taking parental leave is not guaranteed for everyone, even though it should be — both for coping at work and for fostering early parent-child interaction. I also considered what societal actions could still be taken to ensure that solo entrepreneurs have equal opportunities to take parental leave compared to salaried employees.

Keywords: parental leave, entrepreneurship, pension contributions, questionnaire survey

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA MENETELMÄT	6
2.1 Opinnäytetyön tavoite.....	7
2.2 Toteutustapa	8
2.3 Tutkimusmenetelmät	9
3 YRITTÄJYYS	11
3.1 Yksinyrittäjyys.....	11
3.2 Miksi juuri yksinyrittäjät?.....	12
4 YEL-VAKUUTUKSEN VAIKUTUS SOSIAALITURVAAN	13
4.1 YEL-maksun määrittäminen	14
4.2 Sosiaaliturvan tarkastelujakso	15
5 RASKAUS- JA VANHEMPAINVAPAA	15
5.1 Perhevapaiden jakautuminen	16
5.2 Työskentely perhevapaalla.....	16
6 YKSINYRITTÄJÄN JA PALKANSAAJAN ASEMA PERHEVAPAAN NÄKÖKULMASTA	17
6.1 Yksinyrittäjän asema poikkeaa palkansaajasta	18
6.2 Yhteenveto	19
7 PERHEVAPAIEN JAKAUTUMINEN SUKUPUOLITTAIN.....	20
7.1 Vaikutus yritystoimintaan ja talouteen	21
7.2 Yhteenveto	22
8 PERHEVAPAIEN HAASTEET YKSINYRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA – KYSELYTUTKIMUS	23
8.1 Kyselyn toteutus	23
8.2 Kyselyn tulokset ja niiden tulkinta.....	24
9 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOSTEN YHTEENVETO	25
9.1 Taloudellinen huoli	26
9.2 Yritystoiminnan jatkuvuus.....	28
9.3 Päätelmä vastauksista.....	30
10 LOPUKSI	31
LÄHTEET.....	35
LIITE 1: KYSELYLOMAKKEEN KYSYMYKSET	38

1 JOHDANTO

Yrittäjyys on tärkeä osa suomalaista työelämää ja taloutta. Suomessa yksinyrittäjiä, eli ilman muuta työvoimaa toimivia yrittäjiä, on noin 230 000 (Tilastokeskus, 2024), mikä kattaa valtaosan kaikista yrittäjistä. Yksinyrittäjyys voi tarjota vapautta ja joustavuutta työelämään, mutta se tuo mukanaan myös erityisiä haasteita, erityisesti silloin, kun yrittäjä kohtaa elämäntilanteita, jotka vaativat pidempää poissaoloa työstä. Yksi tällainen tilanne on perhevapaan pitäminen.

Perhevapaat ovat keskeinen osa perhepolitiikkaa ja vanhemmuuden tukemista Suomessa. Vaikka perhevapaajärjestelmä ja vuonna 2022 tehty perhevapaauudistus tarjoavat periaatteessa samanlaiset oikeudet kaikille vanhemmille riippumatta heidän työsuhteestaan, käytännössä kuitenkin yrittäjän asema poikkeaa merkittävästi palkansaajasta. Yksinyrittäjän voi olla haastavaa irrottautua yritystoiminnasta edes hetkellisesti, sillä hänen poissaolonsa tarkoittaa usein myös yritystoiminnan keskeytymistä. Tämä voi vaikuttaa paitsi yrityksen jatkuvuuteen myös yrittäjän omaan toimeentuloon.

Yrittäjän sosiaaliturva perustuu YEL-vakuutukseen (Yrittäjän eläkelaki), jonka työtulon perusteella määräytyvät muun muassa Kelan maksamat raskaus- ja vanhempainrahat (Kela, 2024). Järjestelmän joustamattomuus ja etuuksien määräytyminen pitkän 12 kuukauden tarkastelujakson perusteella asettavat yrittäjät hyvin eri asemaan verrattuna palkansaajiin. Erityisesti yksinyrittäjät, joilla ei ole välttämättä mahdollisuutta palkata sijaista tai jakaa vastuuta muiden kanssa, joutuvat punnitsemaan tarkasti perhevapaan vaikutuksia omaan yritystoimintaansa, talouteensa sekä perhe-elämään.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen perhevapaan haasteita yksinyrittäjän näkökulmasta. Tavoitteena on tuoda esiin, millaisia kokemuksia ja käytännön ongelmia yksinyrittäjät kohtaavat perhevapaalle jäädessään, ja miten nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä pystyy vastaamaan näihin tilanteisiin. Työ perustuu kirjallisuus- ja internetlähteisiin sekä kyselytutkimukseen, jonka kautta yksinyrittäjien omat kokemukset ja näkemykset pääsevät esiin. Erityisesti huomiota kiinnitän taloudellisiin haasteisiin, YEL-työtulon vaikutuksiin sekä siihen, kuinka sukupuoli saattaa edelleen vaikuttaa yrittäjän asemaan perhevapaiden käytössä.

Opinnäytetyön aihe on valikoitunut omasta mielenkiinnostani tähän aiheeseen. Perhevapaalla ollessani törmäsin paljon keskusteluun yksinyrittäjien asemasta perhevapaan suhteen, ja tästä syntyi mielenkiinto tutkia aihetta enemmän. Pidän tärkeänä, että saan työhöni kuuluviin myös yksinyrittäjien äänen ja mielipiteen tähän asiaan. Tästä syystä koen, että vastausten saamisen suoraan yksinyrittäjiltä on yksi työni pääpointeista ja lähteistä. Olen pohtinut tarkkaan kysymyksiä, joita haluan yksinyrittäjille esittää tähän aiheeseen liittyen ja teen niistä kyselytutkimuksen, joka sisältää sekä monivalintakysymyksiä että tekstivastauksia.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA MENETELMÄT

Tutkimusongelma on se kysymys, ilmiö tai ongelma, johon opinnäytetyössä on tavoitteena pyrkiä löytämään vastaus. Tutkimusongelman määrittäminen ohjaa koko opinnäytetyön tutkimus- tai kehittämisprosessia. Eli mitä tietoa kerätään, miten aineistoa analysoidaan ja millaisia johtopäätöksiä lopulta tehdään. (Kananen, 2015, s. 45.)

2.1 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyössäni tavoitteena on tutkia ja selvittää millaisia haasteita yksinyrittäjä kohtaa perhevapaiden tullessa ajankohtaiseksi. Kohderyhmäkseni olen valinnut yksinyrittäjät, joille perhevapaat ovat joko tällä hetkellä ajankohtaisia, tulossa pian ajankohtaiseksi tai voisi ajatella perhevapaiden tulevan jossain vaiheessa ajankohtaiseksi. Yksinyrittäjät olen valinnut siitä syystä, että yksinyrittäjät ovat usein myös pienyrittäjiä, heidän voi olla vaikeampi jäädä perhevapaalle taloudellisesti ja yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta. Heillä ei yrityksessä ole työntekijöitä tai muita, jotka voisivat työtä jatkaa, vaan olisi palkkava sija, mikäli yritystoimintaa ei halua laittaa tauolle perhevapaiden ajaksi. Koen siis, että yksinyrittäjälle voi olla haastavampaa jäädä perhevapaalle kuin isommassa organisaatiossa, ja tästä syystä olen kokenut aiheen mielenkiintoiseksi.

Opinnäytetyössäni on tarkoitus avata yksinyrittäjien kohtaamia haasteita työn ja perheen yhdistämisessä sekä millaisia kysymyksiä yrittäjät joutuvat kohtaamaan perheellistymistä harkitessa. Tavoitteena on tuottaa tietoa ja vastata kysymyksiin, joita olen opinnäytetyölle asettanut. Opinnäytetyön aihe voidaan tiivistää tutkimuskysymyksiin:

- Millaisia haasteita yksinyrittäjät kokevat, kun perhevapaat ja perheellistyminen tulevat heille ajankohtaisiksi?
- Millaisia asioita yksinyrittäjät joutuvat ottamaan huomioon suunnitellessaan perhevapaita?

Koen tämän ongelman ajankohtaiseksi, sillä yksinyrittäjät ovat vieläkin hankalammassa asemassa perhevapaiden suhteen palkansaajiin verrattuna. Yrittäjyys on kuitenkin tärkeä osa suomalaista taloutta ja työelämää, joten yrittäjyyteen tulisi kannustaa enemmän ja helpottaa niitä hetkiä, kun työelämä jää syystä tai toisesta tauolle.

2.2 Toteutustapa

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen, eli sillä ei ole toimeksiantajaa, ja sen on tarkoitus tuottaa tietoa ja vastata kysymyksiin, jotka olen itselleni asettanut. Lähestymistapani opinnäytetyöhöni on laadullinen, sillä koin sen hyödyllisemmäksi tätä työtäni ajatellen kuin määrällisen tutkimuksen. Vaikka kyselytutkimus ajatellaankin yleensä määrälliseksi tutkimukseksi, olen tehnyt omassa kyselyssäni kompromissin määrällisen ja laadullisen tutkimuksen välillä siten, että kyselyni sisältää paljon tekstivastauksia. Kyselyn onkin tarkoitus olla kuin kirjallinen haastattelu muutamalla monivalintakysymyksellä. Koen laadullisen tutkimustavan itselleni hyödyllisemmäksi tähän työhön, sillä siinä pääsen paljon syväluotaavammin tutustumaan yksinyrittäjien ajatuksiin aiheesta.

Laadullisella tutkimustavalla kerätään tietoja, joilla pyritään kuvaamaan tiettyä aihetta eikä niinkään mitata sitä. Laadullisella tutkimuksella tutkitaan mielipiteitä, näkemyksiä ja ominaisuuksia. Kyseisessä tutkimusmenetelmässä käytetään yleensä omakohtaista havainnointia esimerkiksi haastatteluiden kautta. (SurveyMonkey, n.d.)

Laadullisessa tutkimuksessa on tapana käyttää harkinnanvaraista otantaa. Tutkittavia yksiköitä ei tarvitse valita suuria määriä ja näitä yksiköitä tutkitaan perin pohjin. Tällöin tärkeää on tutkimukseen valittu aineiston laatu. Vaikka aineistossa laatu on tärkeämpää kuin määrä, on aineiston koolla silti myös merkitystä. Kerätyn aineiston tulisikin olla tarpeeksi kattava verrattuna siihen, millaista tulkintaa siitä on tarkoitusta tehdä. Tällaisessa tutkimuksessa aineisto tulee pyrkiä valitsemaan tarkoituksenmukaisesti ja perustellen tutkittavaan aiheeseen nähden. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 18)

Opinnäytetyöhöni olen valinnut laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä tarkoitus on tuoda esille yksinyrittäjien näkökulmia ja havaintoja perhevapaisiin liittyen. Kohderyhmäkseni olen valinnut yksinyrittäjät, joille perhevapaat ovat joko ajankohtaisia, ovat vähän aikaa sitten olleet ajankohtaisia tai perheellistyminen harkinnassa. Pohdin pitkään, millaisia kysymyksiä haluan kyselytutkimuksessani kysyä, että saisin mahdollisimman hyvän kokonaiskuvan aiheesta.

Kysymykset koskivat muun muassa yksinyrittäjien ajatuksia taloudellisesta tilanteesta perhevapaalle jäädessä tai mitä ajatuksia yritystoiminnan jatkuvuuden suunnittelu perhevapaan ajalle herättää. Jaan kyselytutkimukseni Facebook – ryhmässä, jossa on pienten lasten vanhempia. Ajattelen, että siellä on oltava joukossa myös yksinyrittäjiä ja sainkin sieltä vastauksia. Näiden kyselytutkimusten tulosten perusteella, on tarkoitus vastata tutkimusongelmaksi asettamiini kysymyksiin.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni vaatii ensin tiedonkeruuta perhevapaisiin, sosiaaliturvaan ja yksinyrittäjyyteen liittyen. Tarkoitus on avata käsitteitä ja sitä, mitä perhevapaat ovat, kenelle ne kuuluvat ja miten esimerkiksi vanhempainraha määräytyy. Alkutiedot ja valitsemieni avainsanojen määritelmät löytyvät luultavasti internetlähteistä, artikkeleista ja Kelan sivuilta tai muista lähteistä.

Tietoa on tarkoitus kerätä myös kyselytutkimuksen kautta. Opinnäytetyötäni varten toiveissa olisi löytyä muutamia kyselyyn vastaavia yksinyrittäjiä, jolle perhevapaat ovat ajankohtaisia tai jossain vaiheessa ehkä tulossa ajankohtaiseksi. Näiden haastatteluiden tai kyselyiden sisältöä olisi tarkoitus analysoida ja vastausten perusteella vastata asettamiini kysymyksiin.

Laadullinen tutkimus aloitetaan määrittelemällä selkeästi tutkimuskysymykset ja tavoitteet. Ennen kuin kyselytutkimus toteutetaan, on tärkeää määritellä, mitä asioita haastattelulla halutaan saavuttaa ja mitä on tarkoitus tutkia. Kun alussa on määritelty selkeät tavoitteet, se auttaa ohjaamaan tiedonkeruuta oikeaan suuntaan sekä varmistamaan, että kyselyistä saatu aineisto vastaa tutkimuksessa esitettyihin kysymyksiin. Kun nämä kysymykset on saatu määriteltyä, tulee valita seuraavaksi kohderyhmä, jolta saatavaa tietoa kyselyillä haetaan. Osallistujia mietittäessä, olisi hyvä ottaa huomioon tutkittavien monipuolisuus. Tällöin saadaan mahdollisimman laaja-alainen näkökulma tutkittavaan asiaan. (Koskinen, 2023)

Ennen kyselyiden aloittamista tulee tietysti laatia kysymykset, joiden avulla saadaan mahdollisimman laaja näkökulma tutkittavaan asiaan. On tärkeää antaa tilaa myös vastaajien omille ajatuksille, eli kysymysten tulee olla tarpeeksi joustavia. Kun kyselyt ovat valmiit, on aika siirtyä analysointiin. Analysointivaiheessa tulee tunnistaa vastausten keskeiset teemat ja etsiä yhteyksiä asetettuihin kysymyksiin. Kun vastaukset on purettu ja analysointi, on aika tulkita ja raportoida niistä saadut tiedot tutkimusraportissa selkeästi ja jäsennellysti. (Koskinen, 2023.)

Laadullinen kyselytutkimus on epämuodollisempi tutkimustapa, ja sen tavoitteena on saada syvällisempää tietoa vastaajien todellisista perusteluista ja motiiveista. Kyselytutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkittava aihe tai ongelma perusteellisemmin yksittäisen henkilön tai tutkittavan näkökulmasta. (SurveyMonkey, n.d.). Kyselytutkimuksessani käytän monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä tekstivastauksineen, joihin voi halutessaan vastata pidemmin ja avata omaa mielipidettään tarkemmin. Tällöin kyselytutkimuksestakin saadaan laadullinen. Kyselytutkimus voi aivan hyvin olla myös laadullinen, kun sen tavoitteena on pyrkiä ymmärtämään tutkittavaa asiaa syvällisemmin eikä niinkään mitata sitä määrällisesti.

Olen valinnut opinnäytetyölleni tutkimusmenetelmäksi kyselytutkimuksen, sillä kyselyiden kautta saan kerättyä tarpeeksi laajaa ja kuvailevaa aineistoa kysymyksistä. Päädyin kyselytutkimukseen siitä syystä, että koin kyselytutkimuksen madaltavan kynnyistä vastaamiseen ja saavani enemmän ja monipuolisemmin vastauksia verrattuna perinteiseen haastatteluun. Kohderyhmänä on yrittäjät, joille perhevapaat ovat tällä hetkellä ajankohtaisia tai suunnitelmissa tulevaisuudessa. Mielenkiintoista on myös näkökulma siihen, että perheellistyminen on vasta ajatuksena. Millaisia ajatuksia perheen ja työn yhteen sovittaminen silloin aiheuttaa ja vaikuttaako se perhesuunnitelmiin. Kyselyn tarkoituksena on selvittää millaisia haasteita yrittäjät kokevat perhevapaiden suhteen ja miten se vaikuttaa heidän pitämiinsä perhevapaisiin.

Opinnäytetyöni aineisto koostuu suurimmilta osin kirjallisuudesta ja internetlähteistä, jotka käsittelevät yksinyrittäjyyttä ja perhevapaita sekä niiden

yhdistämistä. Kirjallisuuslähteitä etsin sekä verkkokirjastosta että kirjastosta. Tästä aihealueesta kertovaa kirjallisuutta ei ole runsaasti saatavilla, joten suurimmaksi osaksi lähteet ovat internetlähteitä. Internetistä löytyy erilaisia artikkeleita ja tutkimuksia sekä gallupeja tästä aiheesta.

3 YRITTÄJYYS

Yrittäjyys on monivaiheista ja laaja-alaista toimintaa, jossa yksilö tai ryhmä henkilöitä perustaa ja kehittää liiketoimintaa tavoitteenaan tuottaa tuotteita tai palveluja, joiden avulla he voivat saavuttaa taloudellista hyötyä. Yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä ilman, että hänellä on varsinaista solmittua työsuhdetta. Yrittäjä ei saa palkkaa, vaan hänelle maksetaan korvaus tai palkkio tehdystä työstä, jonka suuruudesta on sovittu kyseisen asiakkaan kanssa. Yrittäjät eivät myöskään ole oikeuttaja palkallisiin vuosilomiin tai sairauslomiin. Tämän lisäksi yrittäjän tulee itse pitää huolen, että maksaa tarpeeksi suuria lakisääteisiä eläke- ja vakuutusmaksujaan ja näiden kautta myös omasta sosiaaliturvastaan. Yrittäjä voi olla yksinyrittäjä tai työnantajayrittäjä. (Suomi.fi, 2022)

Tilastokeskuksen vuoden 2022 yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston mukaan Suomessa on 443 731 yritystä, pois lukien maa-, metsä- ja kalatalous. Yrityksistä 16 011 (3,6 %) on pienyrityksiä, keskisuuria on 3 105 (0,7 %) ja suuryrityksiä 667 (0,2 %). (Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2022)

3.1 Yksinyrittäjyys

Yksinyrittäjyys tarkoittaa tilannetta, jossa yrittäjä toimii ilman työntekijöitä ja pyörittää liiketoimintaa omalla nimellään ja vastuullaan. Yksinyrittäjä on vastuussa kaikista liiketoiminnan osa-alueista, kuten vaikkapa markkinoinnista, taloushallinnosta ja asiakaspalvelusta. Yksinyrittäjyys on hyvin yleistä pienissä

ja yksinkertaisissa liiketoiminnoissa, joissa yrittäjä pystyy hallitsemaan koko toiminnan ilman muiden apua. Yksinyrittäjyys voi olla monenlaista: se voi tarkoittaa esimerkiksi freelancer-työtä, pienimuotoista verkkokauppatoimintaa tai palveluja. Yksinyrittäjät voivat toimia monilla eri aloilla ja eri liiketoimintamalleilla. (Yrittäjät, 2024)

Yksinyrittäjät Suomessa voivat valita liiketoimintamuodokseen esimerkiksi toiminimen tai osakeyhtiön. Toiminimi on yksinkertaisin ja edullisin muoto aloittaa yrittäjyys, mutta se tuo yrittäjälle myös henkilökohtaisen taloudellisen vastuun. Osakeyhtiö puolestaan tarjoaa mahdollisuuden eriyttää henkilökohtainen ja yrityksen talous, mutta se tuo mukanaan monimutkaisempia hallintokäytäntöjä ja verovelvollisuuksia. Yksinyrittäjille on myös tarjolla tiettyjä tukia ja etuja, kuten yrittäjien eläkevakuutus (YEL), joka turvaa eläke- ja sairauspäivärahan. Yksinyrittäjät voivat myös hakea tukea erilaisista valtion ja kuntien tukiohjelmissä, kuten starttirahasta. (Yrittäjät, 2024)

Yksinyrittäjiä oli Suomessa keskimäärin 230 000 vuonna 2023. Tämä on 10 000 vähemmän kuin edellisvuonna, eli yksinyrittäjien määrä on pienessä laskussa. Yksinyrittäjien osuus yrittäjistä on 72 %. (Tilastokeskus, 2024) Suomen Yrittäjien yksinyrittäjäraportista selviää, että yksinyrittäjillä tulotaso on selvästi alempi kuin työnantajayrittäjillä. Yksinyrittäjistä joka neljäs ansaitsee korkeintaan 20 000 euroa vuodessa. 30 000 euron vuosituloraja ylittyy 46 % yksinyrittäjistä ja yli 50 000 euroa vuodessa tienaa joka viides. Raportista selviää, että naisyksinyrittäjillä on vaikeampaa taloudellisesti, kuin miesyrittäjillä. (Yrittäjät, 2024)

3.2 Miksi juuri yksinyrittäjät?

Opinnäytetyössäni olen valinnut käsitellä nimenomaan yksinyrittäjien haasteita perhevapaiden kanssa. Yksinyrittäjälle perhevapaiden pitäminen voi olla haastavampaa taloudellisesti sekä yritystoiminnan jatkumisen kannalta kuin työnantajayrittäjälle. Yksinyrittäjyyden haasteena on, ettei yrityksen työt tule tehdyksi, ellei yrittäjä itse niitä tee. Yksinyrittäjänä jäädessään

vanhempainvapaalle saattaa tulla kysymys siitä, kuka hoitaa yritystoiminnan. Koska yksinyrittäjä on yrityksensä ainoa työntekijä, hänellä ei ole varsinaista sijaista tai työvoimaa vapaata täyttämään. Tämä voi vaikuttaa siihen, kuinka pitkään ja millä tavoin perhevapaata on mahdollista pitää. Jos yritystoiminta on keskeytettävä perhevapaan ajaksi, se saattaa edellyttää taloudellisia varautumisia. Yksinyrittäjä on taloudellisesti täysin yksin vastuussa ja kaikki yritystoiminnan riskit ovat vain yrittäjällä itsellään

Yksinyrittäjäyys tarjoaa monia etuja, kuten joustavuutta ja vapauden päättää omasta työstä, mutta se tuo myös haasteita, kuten suurta vastuuta ja pienet resurssit. Se on uramuoto, joka voi sopia hyvin itsenäiselle ja yrittäjähenkiselle henkilölle, mutta se ei ole kaikille. Yksinyrittäjän on tärkeää olla valmis ottamaan riskejä ja hallitsemaan monia eri osa-alueita liiketoiminnastaan.

4 YEL-VAKUUTUKSEN VAIKUTUS SOSIAALITURVAAN

Yrittäjän eläkevakuutus (YEL) on tärkeä osa Suomen sosiaaliturvajärjestelmää, joka koskee kaikkia yrittäjiä, jotka täyttävät tietyt ehdot. YEL-vakuutus turvaa yrittäjän eläkkeen ja useat muut sosiaaliturvan osa-alueet, kuten sairauspäivärahan ja vanhempainrahan, mikä tekee siitä keskeisen osan yrittäjän taloudellista ja sosiaalista turvaverkkoa. Yrittäjälläkin on oikeus Kelan myöntämiin raskaus- ja vanhempainrahoihin, niin kuin työsuhhteessa olevillakin. Yrittäjälle maksettavat vanhempainrahat määräytyvät pääasiassa sen mukaan, kuinka paljon yrittäjä on maksanut YEL-maksuja ja kuinka suuri hänen YEL-työtulonsa on. (Kela, 2024)

YEL-lyhenne tulee sanoista Yrittäjän eläkelaki. Lain vaatimalla YEL-vakuutuksella yrittäjä vakuuttaa itsensä esimerkiksi työkyvyttömyyden ja perhevapaiden varalta. Vakuutus on henkilökohtainen ja pakollinen. Jos yrittäjä täyttää edellytykset eläkelain piiriin kuulumiselle, on vakuutus otettava puolen vuoden

kuluessa yritystoiminnan alkamisesta. (Yrittäjät, 2024) YEL-vakuutuksen maksun ja yrittäjän sosiaaliturvan perusta on työtulo. YEL-työtulolla tarkoitetaan yrittäjän työpanoksen arvoa mitattuna rahassa. Sillä ei tarkoiteta suoranaisesti yrittäjän yrityksestään nostaman palkan määrää, vaan työtulossa otetaan huomioon koko yrittäjätoiminnan työpanoksen arvo, esimerkiksi yrityksen koko ja liikevaihto. Työtulo määritellään summana, jonka yrittäjä arvioi vastaavan hänen työpanostaan 12 kuukauden aikana. (Elo, 2024)

4.1 YEL-maksun määrittäminen

YEL-työtulolla on vuosittaiset ala- ja ylärajat. Sosiaali- ja terveysministeriössä vahvistetaan palkkakerroin, jonka mukaisesti rajat muuttuvat vuosittain. Jos yrittäjän työtulo on vähintään YEL-alarajan suuruinen, on tällöin yrittäjällä velvollisuus ottaa YEL-vakuutus. Vuonna 2025 alaraja on 9 208,43 euroa ja yläraja on 209 125 euroa. YEL-vakuutusmaksu on tietty prosenttiosuus YEL-työtulosta. Vuonna 2025 YEL-vakuutusmaksu on 24,1 % YEL-työtulosta alle 53-vuotialta ja 25,6 % yli 53-vuotialta. (Ilmarinen, 2025) Aloittavalla yrittäjällä on oikeus 22 prosentin suuruiseen vakuutusmaksualennukseen. Maksualennuksen saa yrittäjätoiminnan ensimmäiseltä 48 kuukaudelta. Alennus koskee ensimmäistä kertaa yrittäjäksi ryhtyvää. (Eläketurvakeskus, 2024)

Yrittäjä saa määrittää maksun määrän itse, sillä YEL-vakuutusmaksu on joustava, ja sitä on mahdollista korottaa 10–100 prosenttia ilman, että YEL-työtulon noston tarvitsee olla pysyvää. Olisikin hyvä muistaa maksun olevan varautumista tulevaan, ja se määrittää sosiaaliturvan suuruuden sekä tulevaisuudessa myös eläkkeen suuruuden. Kelan maksamat vanhempainpäivärahat määräytyvät vuositulon perusteella, joka pohjautuu YEL-maksuun. YEL-maksun määrä lasketaan raskaus- tai vanhempainrahoituksen alkamista edeltävää kalenterikuukautta edeltävien 12 kalenterikuukauden tulojen perusteella. (Ilmarinen, 2024)

Monet yksinyrittäjät maksavat tuloihinsa nähden liian pientä YEL-maksua, koska he kokevat maksun liian korkeaksi suhteessa tuloihinsa.

Eläketurvakeskuksen vuoden 2020 tutkimuksen mukaan noin 57 prosenttia yrittäjistä kokee maksavansa itselleen tarpeeksi suurta eläketurvaa, eli YEL-maksua, mutta 43 prosenttia kokee maksavansa liian vähän. Erityisesti nuoret ja perusasteen koulutetut yrittäjät maksavat riittämätöntä eläketurvaa useammin kuin vanhemmat ja korkeasti koulutetut yrittäjät. Tämä johtuu usein taloudellisista syistä, sillä yrittäjillä ei aina ole varaa maksaa korkeampia YEL-maksuja. Kaksi kolmesta yrittäjästä kertoo, ettei heillä ole varaa maksaa suurempaa YEL-maksua. (Eläketurvakeskus, 2020)

4.2 Sosiaaliturvan tarkastelujakso

Ennen vuotta 2020 yrittäjien on ollut mahdollista varautua perhevapaisiin korottamalla YEL-maksuaan puolen vuoden ajalta ennen perhevapaan alkua. Vuonna 2020 tuli kuitenkin voimaan muutos, jonka mukaan YEL-maksua on korotettava jo 12 kuukautta ennen perhevapaiden alkua, jotta korotettu maksu vaikuttaisi raskaus- ja vanhempainrahaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että yrittäjän täytyy olla varautunut perhevapaisiin jo ennen kuin raskaus on alkanutkaan tai ei välttämättä ole edes suunnitelmassa. Tällöin yrittäjällä voi olla se tilanne, että hän joutuu maksamaan korotettua YEL-maksua pitkäänkin, kun perheellisäys on suunnitelmassa, jos omaan toimeentuloon perhevapaiden ajalle haluaa varautua. Toisaalta taas, jos raskauteen ei ole etukäteen varauduttu, ei korotettua maksua keretä maksamaan koko tuolta 12 kuukaudesta, jolloin vanhempainpäiväraha jää pienemmäksi kuin ehkä olisi toivonut. Tämä on asia, joka, tekee yrittäjyyden ja perhevapaiden yhdistämisestä vaikeampaa.

5 RASKAUS- JA VANHEMPAINVAPAA

Raskaus- ja vanhempainvapaa ovat tärkeitä etuuksia, jotka turvaavat perheiden toimeentuloa ja mahdollistavat vanhemmille aikaa huolehtia vastasyntyneistä lapsistaan. Suomessa raskaus- ja vanhempainvapaata säätelee sosiaaliturva, ja ne tarjoavat vanhemmille mahdollisuuden olla poissa työelämästä

synnytyksen ja varhaislapsuuden aikana ilman suuria taloudellisia huolia. Kela maksaa tukia moniin erilaisiin elämäntilanteisiin ja yksi näistä tilanteista on lapsen syntymä, jolloin on oikeutettu vanhempainpäivärahaan. Tuki on tarkoitettu perheen tulotason tukemiseen perhevapaiden aikana. Yrittäjällä on oikeus Kelan maksamiin vanhempainpäivärahoihin, joita ovat raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainraha. Vanhempainpäivärahojen määrä perustuu vuosituloon ja ne maksetaan suoraan yrittäjälle itselleen. (Kela, 2024)

5.1 Perhevapaiden jakautuminen

Synnyttävä vanhempi voi jäädä raskausvapaalle aikaisintaan 30 arkipäivää ja viimeistään 14 arkipäivää ennen kuin on lapsen laskettu aika. Raskausrahaa maksetaan 40 arkipäivältä riippumatta siitä, milloin lapsi on oikeasti syntynyt ja sitä voi hakea, kun raskaus on kestänyt 22 viikkoa ja neuvolasta on saanut raskaustodistuksen. Jos yrittäjä altistuu työssään säteilylle, kemiallisille aineille tai vaarallisille taudeille, voi jäädä työstä pois heti kun on raskaana ja saada Kelasta erityisraskausrahaa. (Kela, 2024)

Yhdestä lapsesta maksetaan vanhempainrahaa yhteensä 320 arkipäivää. Jos lapsella on kaksi vanhempaa, kumpikin vanhemmista saa vanhempainrahaa 160 arkipäivää. Tästä omasta 160 arkipäivän vanhempainrahakiintiöstä voi luovuttaa enintään 63 arkipäivää toiselle henkilölle, joka hoitaa lasta. Yhtä aikaa molemmat vanhemmat voivat olla vanhempainvapaalla enintään 18 arkipäivää. Monikkoperheessä vanhempainrahapäivien ja yhdessä pidettävien päivien määrä kasvaa. Vanhempainrahapäiviä voi pitää joustavasti siihen asti, että lapsi on 2-vuotias. (Kela, 2024)

5.2 Työskentely perhevapaalla

Vanhempainvapaalla on mahdollista myös tehdä töitä. Jos vanhempi vanhempainvapaalla ollessaan hoitaa lasta ainakin osan päivästä ja käy samalla osa-aikatyössä, voi vanhempainrahaa hakea osittaisena. KELAn mukaan työaika päivässä saa olla enintään viisi tuntia, jotta kyse on vielä osa-aikatyöstä. Jos

päivittäinen työaika ylittää tuon viisi tuntia, ei ole siltä päivältä oikeutettu vanhempainrahaan. Osittaisen vanhempainrahan määrä on puolet täydestä vanhempainrahasta. Tämä antaa joustavuutta työskentelyyn, sillä työtä voi tehdä muulloinkin kuin vain sunnuntaisin, eikä se poista kokonaan oikeutta vanhempainrahaan siltä päivältä. (Kela, 2024)

6 YKSINYRITTÄJÄN JA PALKANSAAJAN ASEMA PERHEVA- PAAN NÄKÖKULMASTA

Perhevapaajärjestelmä on yksi yhteiskuntamme keskeisistä tukimuodoista, jonka tarkoituksena on mahdollistaa lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus sekä tukea vanhempien työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Suomessa perhevapaita voivat käyttää sekä palkansaajat että yrittäjät, mutta käytännössä toteutus ja tuen taso vaihtelevat paljon näiden kahden ryhmän välillä. (tyosuojelu.fi, 2024) Perhevapaiden käyttö ei ole ihan yhtä yksinkertaista yksinyrittäjälle, kuin se on palkansaajalle. Perhevapaalla oleminen aiheuttaa myös palkansaajalle tulotason laskua, mutta yksinyrittäjällä on monia näkökulmia, joita ottaa huomioon perheenlisäyksen ollessa ajankohtaista.

Perhevapaiden, kuten vanhempainvapaiden, käyttö on haasteellista yksinyrittäjille, sillä he joutuvat usein miettimään, kuinka liiketoiminta pyörii ilman heidän omaa aktiivista osallistumistaan. Perhevapaaudistukset ovat tuoneet joustavampia mahdollisuuksia myös yrittäjille, mutta tilanne on silti monelle edelleen vaikea. Yrittäjien suhtautuminen vanhempainvapaaseen voi olla vaihteleva, sillä siihen vaikuttavat monet tekijät, kuten yrityksen koko, toimiala, yrittäjän taloudellinen tilanne ja henkilökohtaiset näkemykset perhevapaista. Yrittäjät voivat nähdä vanhempainvapaiden mahdollisuutena huolehtia perheestään ja tasapainottaa työ- ja perhe-elämää. Toisaalta perhevapaan suhteen on kuitenkin myös haasteita, jotka voivat tehdä perhevapaiden pitämisestä vaikeampaa yrittäjälle verrattuna palkansaajiin.

6.1 Yksinyrittäjän asema poikkeaa palkansaajasta

Yksinyrittäjän asema poikkeaa jonkin verran palkansaajan asemasta perhevapaan toteutuksen, taloudellisen turvan ja sosiaalietuuksien näkökulmasta. Vaikka sekä yksinyrittäjällä että palkansaajalla on oikeus Kelan maksamiin vanhempainpäivärahoihin, eroavat mahdollisuudet niiden hyödyntämiseen. Palkansaajan perhevapaita tukevat valmiit työelämän rakenteet, joita on luotu ja rakennettu jo vuosikymmeniä. Työnantaja vastaa työjärjestelyistä, kuten sijaisuuksista, ja työpaikan säilymisen turvana on työsopimuslaki. Palkansaajan ei tarvitse itse vastata työnsä järjestämisestä perhevapaan aikana, mikä mahdollistaa keskittymisen perheeseen taloudellisesti turvallisemmassa ja vakaammassa tilanteessa. (Yrittäjät, 2024).

Yksinyrittäjällä tilanne on monin tavoin haastavampi. Koska yksinyrittäjä vastaa yksin yritystoiminnastaan, sen jatkuminen on riippuvainen hänen työpanoksestaan. Jos yksinyrittäjä jää pois töistä, yritystoiminta voi keskeytyä tai hiipua, mikä vaikuttaa suoraan tuloihin. Usein yksinyrittäjällä ei ole mahdollisuutta palkata sijaista. Tähän vaikuttavat muun muassa taloudelliset syyt ja työ voi olla sellaista, jota ei sijainen pysty yrittäjän puolesta hoitamaan. Yksinyrittäjät tekevät usein sellaista työtä, joka edellyttää juuri kyseisen yrittäjän työpanoksen. Myös asiakassuhteiden säilyminen voi vaarantua yrittäjän poisolon aikana, sillä monet työt ovat sellaisia, jotka vaativat kanssakäymistä yrittäjän kanssa. (Yrittäjät, 2024).

Yrittäjän sosiaaliturva muodostuu YEL-työtulon perusteella, jonka perusteella maksetaan myös YEL-maksua. YEL-maksun määrä vaikuttaa suoraan muun muassa vanhempainpäivärahojen määrään. Jotta yrittäjä saisi riittävän suuruisia etuuksia, tämän tulee nostaa YEL-maksuaan hyvissä ajoin ennen perhevapaan alkua. Vuodesta 2020 lähtien Kelan maksamat vanhempainpäivärahat määräytyvät pääsääntöisesti raskaus- tai vanhempainvapaata edeltävien 12 kuukauden YEL-maksun perusteella. Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että yrittäjän tulisi varautua perhevapaaseen jo ennen kuin raskaus on alkanut tai välttämättä edes suunnitelmissa, mikä ei ole aina mahdollista. Kuitenkin, mikäli varautumista ei ole tehty tarpeeksi ajoissa, voi raskaus- ja

vanhempainraha jäädä paljon toivottua pienemmäksi. Myös palkansaajilla on tuo 12 kuukauden tarkastelujakso ennen raskaus- tai vanhempainvapaalle jäämistä, mutta palkansaajien sosiaaliturva määräytyy tulojen perusteella. Tämä tulojen perusteella määräytyminen voisi helpottaa myös yksinyrittäjien varautumista perhevapaalle jäämistä varten. (Kela, 2024).

Palkansaajan on mahdollista palata perhevapaan jälkeen takaisin aiempaan työhönsä, mutta yksinyrittäjän on usein käynnistettävä liiketoiminta uudelleen aktiivisesti. Yksinyrittäjien on yleensä jätettävä yritystoiminta tauolle perhevapaan ajaksi, elleivät he sitten tee perhevapaan ohella töitä. Tämä uudelleen käynnistys tarkoittaa asiakassuhteiden palauttamista, yrityksen talouden uudelleen tasapainottamista ja mahdollisesti yrityksen uudelleen markkinointia. Toimeentulo voi jäädä epävarmaksi vielä pitkään vapaan päättymisen jälkeenkin, sillä asiakasmäärien palautuminen voi viedä aikaa. Monilla aloilla asiakkaat etsivät nopeasti toisen yrityksen, jolta saavat saman palvelun ja vaarana on, että asiakkaat jäävät uusille yrittäjille asiakkaiksi. (Yrittäjägallup, 2023).

Yksinyrittäjän asemaan liittyvä haaste ei ole ainoastaan taloudellinen, vaan työn ja perhe-elämän yhdistäminen voi olla vaikeaa. Yrittäjä joutuu usein työskentelemään myös perhevapaiden aikana, koska yritystoiminta voi vaatia jatkuvaa läsnäoloa esimerkiksi asiakaspalvelun, tilausten tai projektien osalta. Yrittäjägallupin mukaan vain noin kolmasosa yrittäjistä ilmoitti keskeyttäneensä yritystoiminnan kokonaan perhevapaan ajaksi. Useat yrittäjät hoitivat yritystoimintaa perhevapaan rinnalla, mikä voi lisätä kuormitusta ja heikentää mahdollisuuksia palautua lapsiperhearjesta. (Yrittäjägallup, 2023).

6.2 Yhteenveto

Yhteenvetona voi todeta, että yksinyrittäjän asema perhevapaan näkökulmasta on huomattavasti monimutkaisempi kuin palkansaajan. Taloudellisten ja sosiaalisten rakenteiden eroavuudet sekä YEL-järjestelmän vaatima ennakointi tekevät perhevapaan pitämisestä yksinyrittäjälle monesti haastavampaa. Nämä seikat osoittavat sen, että olisi tarvetta kehittää

perhevapaajärjestelmää entistä yrittäjäystävällisemmäksi, jotta perhevapaiden tasavertainen hyödyntäminen olisi mahdollista myös heille, jotka työllistävät itsensä.

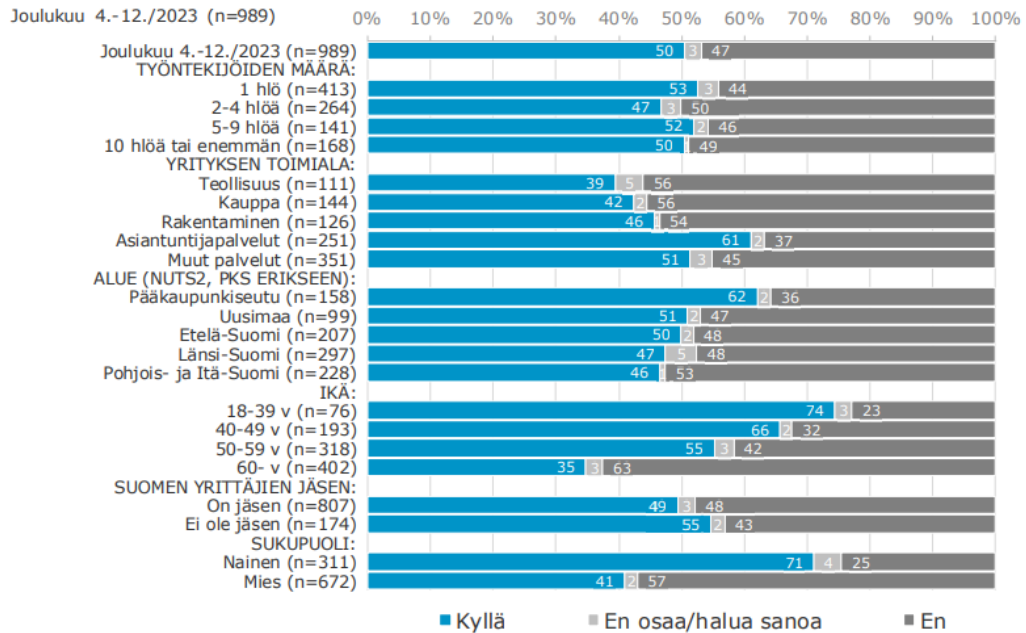
Palkansaajan järjestelmä on selkeämpi, turvatumpi ja taloudellisesti parempi, kun taas yksinyrittäjän täytyy itse järjestää toimeentulonsa ja myös työtehtäviensä hoito perhevapaan ajalle. Yrittäjän näkökulmasta perhevapaan pitäminen voi olla taloudellisesti tai yritystoiminnan jatkumisen kannalta mahdotonta ilman tukiverkostoa tai säästöjä. Tämä asettaa yrittäjät eriarvoiseen asemaan ja edellyttäisi poliittisia ja rakenteellisia muutoksia, kuten esimerkiksi joustavampia YEL-käytäntöjä tai kohdennettua tukea pienyrittäjille perhevapaiden ajaksi.

7 PERHEVAPAIKEN JAKAUTUMINEN SUKUPUOLITTAIN

Perhevapaiden käytössä ilmenee selkeitä sukupuolieroja niin palkansaajien kuin yrittäjien keskuudessa. Yksinyrittäjien kohdalla sukupuolinäkökulma korostuu erityisesti taloudellisten edellytysten ja perhevapaiden jakautumisen osalta. Vuoden 2023 Yrittäjägallupin mukaan 57 prosenttia miesyrittäjistä ei ollut pitänyt perhevapaata ollenkaan lapsen syntymän tai adoption yhteydessä tai sen perusteella. Naisilla vastaava luku oli 25 prosenttia. (Kuvio 1). Vaikka laki ja vuonna 2022 tehty perhevapaauudistus mahdollistavat sekä synnyttävien että ei-synnyttävien vanhempien tasavertaisen oikeuden perhevapaisiin, käytännössä naiset kantavat edelleen suurimman vastuun vanhemmuudesta. (Yrittäjägallup, 2023)

Kuvio 1. Oletko pitänyt lapsesi syntymän/adoption yhteydessä tai sen perusteella perhevapaata? (Yrittäjägallup, 2023).

Oletko pitänyt lapsesi syntymän/adoption yhteydessä tai sen perusteella perhevapaata?

7.1 Vaikutus yritystoimintaan ja talouteen

Vuoden 2023 Yrittäjägallupin mukaan naisyrittäjät kokivat miehiä yleisemmin perhevapaiden vaikuttavan negatiivisesti yritystoimintaan. Gallupin mukaan 18 prosenttia naisyrittäjistä koki perhevapaan vaikuttaneen negatiivisesti yritykseensä, kun miehistä näin koki vain noin seitsemän prosenttia. Tämä ero viittaa siihen, että naisyrittäjät kokevat suurempaa taloudellista tai toiminnallista haittaa yritystoiminnassaan perhevapaan vuoksi, mikä voi johtua muun muassa siitä, että heidän liiketoimintansa on usein pienimuotoisempaa. Myös se varmasti vaikuttaa, että naiset pitävät enemmän ja pidempiä perhevapaita kuin miehet. (Yrittäjägallup, 2023).

Lisäksi naisyrittäjillä on miehiä matalammat YEL-työtulot ja sitä kautta myös YEL-maksun määrä, mikä vaikuttaa suoraan vanhempainpäivärahojen määrään. Tuloerojen vuoksi perhevapaan ajalle saatava taloudellinen tuki voi jäädä naisyrittäjällä merkittävästi pienemmäksi kuin se jäisi miesyrittäjällä, mikä voi tehdä vapaiden pitämisestä taloudellisesti vaikeampaa. Tuloeroja selittävät osittain toimialat, joilla miehet ja naiset tyypillisesti toimivat: naisyrittäjiä on enemmän palvelualoilla, joissa liiketoiminnan katteet ja kasvumahdollisuudet ovat usein pienempiä. (Yrittäjät, 2024).

Vaikka perhevapaaudistus on mahdollistanut vapaiden tasaisemman jakamisen vanhempien kesken, sen vaikutukset yrittäjien keskuudessa ovat vielä varsin vähäisiä. Naisyrittäjät pitävät edelleen useammin vanhempainvapaita kuin miesyrittäjät, ja miesyrittäjien osallistuminen jää usein vähäiseksi. Tämä kuvastaa toisaalta myös osaltaan sitä, kuinka sukupuoliroolit vaikuttavat edelleen yrittäjäperheiden päätöksentekoon vapaiden jakautumisesta. Miesten jääminen kotiin perhevapaalle vaatisi vielä enemmän yhteiskunnan asenteiden muutosta. Oletus yleensä on se, että naiset jäävät kotiin pidemmäksi aikaa lasten kanssa. Miesyrittäjillä vaakakupissa painaa varmasti myös se, että heidän yritystoimintansa voi olla sellaista, jota ei voi laittaa tauolle tai ei pysty hoitamaan osa-aikaisesti perhe-elämän aikataulussa. (Yrittäjägallup, 2023).

7.2 Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että yksinyrittäjien perhevapaisiin liittyy vieläkin merkittäviä sukupuolieroja, jotka näkyvät niin perhevapaiden käytössä, taloudellisissa tilanteissa kuin myös siinä, miten perhevapaalle jäämisen koetaan vaikuttavan yritystoiminnan jatkuvuuteen. Erityisesti naisyrittäjät kokevat perhevapaan aiheuttavan enemmän haasteita heidän liiketoiminnalleen ja toimeentulolle. Tämän sukupuolinäkökulman huomioiminen onkin tärkeä osio, kun mietitään yrittäjien sosiaaliturvan ja perhevapaaajärjestelmän kehittämistä tasa-arvoisemmaksi. Vuonna 2022 tehdyllä perhevapaaudistuksella sukupuolten välistä tasa-arvoa onkin jo pyritty kehittämään, mutta vielä olisi tehtävää ja varsinkin asenteiden muokkaamista.

Yksinyrittäjien perhevapaalle jäämistä tulisi helpottaa, jotta myös miesyrittäjät pystyisivät jäämään kotiin hoitamaan lapsia ja luomaan tärkeää sidettä lapsen kanssa jo varhaisesta vaiheesta lähtien. Tähän ratkaisuna voisi olla esimerkiksi kohdennettu tuki yksinyrittäjille perhevapaan ajalta. Tämä voisi saada myös yksinyrittäjyyden näyttämään houkuttelevammalta tulevaisuuden tekijöille. Tällä hetkellä yksinyrittäjyys näyttäytyy melko haastavana, nimenomaan koskien näitä elämän käännekohtia, joissa työstä pitäisi pystyä olemaan

poissa. YEL-järjestelmän muokkaaminen joustavammaksi helpottaisi myös varautumista ajoille, kun sosiaaliturva on tarpeellinen.

8 PERHEVAPAI DEN HAASTEET YKSINYRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA – KYSELYTUTKIMUS

Opinnäytetyöhöni kuuluu oleellisena osana kyselytutkimuksen toteutus ja perhevapaisiin liittyvien mielipiteiden kysely yksinyrittäjiltä. Tässä osiossa käsitte len kyselyn toteutusta sekä sitä, miten kyselyiden tuloksia on käsitelty ja tul kittu. Käyn läpi myös sitä, miksi valitsin nimenomaan kyselytutkimuksen opin näytetyöhöni.

8.1 Kyselyn toteutus

Olen tehnyt kyselylomakkeella yksinyrittäjille kyselyn, jonka tarkoituksena on ollut kartoittaa heidän ajatuksiaan perhevapaalle jäämisestä. Kyselytutkimus on usein määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus, joka perustuu siihen, että pyritään keräämään mahdollisimman paljon vastauksia ja aineistoa, joita pystytään arvioimaan tilastoilla. Minulle oli tärkeää, että kysely on myös laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa taas painopiste ei ole vastausten määrässä vaan pyritään ymmärtämään vastaajien ominaisuuksia. Tämän toteutin niin, että jätin kysymysten väliin tilaa myös pitkille tekstivastauksille.

Alun perin tavoitteenani oli järjestää haastattelu TEAMSin välityksellä 3–4 yksinyrittäjälle, joka sopii kohderyhmään. Koitin etsiä haastateltavia lähettämällä sähköpostia kahdelle eri yhdistykselle ja kahteen eri Facebook-ryhmään, jossa on yrittäjiä ja pienten lasten vanhempia, mutta en saanut haastateltavia mistään näistä. Päädyin lopulta toteuttamaan opinnäytetyölleni kyselytutkimuksen Google Forms – alustalla. Koin kyselytutkimuksen parhaimmaksi tälle opinnäytetyölle, sillä sitä kautta kynnys vastaamiseen on matalampi ja aineistoa saa kerättyä enemmän, kuin perinteisellä haastattelulla. Etsin potentiaalisia

kyselytutkimukseen osallistujia Facebook-ryhmästä, joka on tarkoitettu pienten lasten vanhemmille. Ryhmässä on 1,2 tuhatta jäsentä, joten päätin, että sieltä voisi löytyä myös yksinyrittäjiä. Sainkin kyselytutkimukseeni hyvin vastauksia ja monipuolisesti analysoitavaa aineistoa.

Kyselyssä monivalintakysymyksinä kysyin, millaisena yrittäjät kokivat mahdollisuutensa jäädä perhevapaille, millaisia ajatuksia yritystoiminnan jatkuvuuden suunnittelu perhevapaan ajalle herätti ja joutuivatko he työskentelemään perhevapaiden aikana. Näihin sai vastata myös pidemmin vapaissa tekstivastauksissa. Halusin kuitenkin pitää yksinkertaiset monivalintakysymykset pakollisina ja tekstivastaukset olivat vapaaehtoisia. Ajattelin, että tämä madalta entisestään kynnystä vastata kyselyyn ja ne henkilöt, jotka eivät halua tai ehdi vastata perusteellisesti kyselyihin, saavat tuotua mielipiteensä ja kokemuksensa esiin monivalintakysymysten kautta.

8.2 Kyselyn tulokset ja niiden tulkinta

Tärkeä vaihe tutkimusprosessissa on kyselytutkimuksen tulosten analysointi. Se tulee toteuttaa perustellusti tulkiten tutkimuskysymysten näkökulmasta niin, että tutkimuksessa esitettyihin ongelmiin saadaan vastaus. Ennen varsinaista analyysiä aineisto tehdään suunnitelma, jossa määritellään esimerkiksi se, millaisia vastauksia tarvitaan. Vastaukset tarkastetaan, puuttuvat tiedot tunnistetaan sekä mahdolliset virheelliset vastaukset käsitellään. Edellä mainitut vaiheet ovat välttämättömiä, että tulkittavan analyysin luotettavuus säilyy ja tutkimustulokset ovat käytettävissä muodossa. Kyselytutkimusdatan siivoamisen jälkeen tulosten analyysi etenee usein kuvailevalla tasolla, jolloin tarkastellaan esimerkiksi prosenttiosuuksia ja keskiarvoja. Kuvailevan analyysin avulla saadaan yleiskuva kyselyyn vastanneista sekä heidän antamistaan vastauksista (Heikkilä, 2014, s.175–180).

Jos kyselyssä on käytetty avoimia kysymyksiä, niiden analyysi toteutetaan laadullisin menetelmin, yleensä sisällönanalyysilla. Tämä analyysi voi olla teemoittavaa tai aineistolähtöistä, ja sen tavoitteena on jäsentää vastaukset

luokkiin sekä löytää mahdollisia toistuvia asioita tai merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, kohta 4.4.2). Tulosten esittämisessä ei kuitenkaan riitä pelkkä tilastollisten lukujen raportointi, vaan analyysin yhteydessä tulee tulkita tuloksia kyselyn tutkimuskysymysten ja aiemman tiedossa olevan teorian avulla. Tämä analyysi edellyttää kriittistä otetta sekä kykyä arvioida, mitä saadut tulokset merkitsevät tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta. Hyvin toteutettu analyysi yhdistää määrälliset ja tarvittaessa myös laadulliset kyselyn tulokset johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi, joka tukee tutkimuksen johtopäätösten tekemistä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009)

Kyselytutkimukseeni sain vastauksia 17 kappaletta. Aloitin tulosten käsittelyn sillä, että kävin vastaukset läpi ja tarkistin, että jokainen vastaaja on vastannut kaikkiin kysymyksiin. Jaottelin myös monivalintakysymysten vastaukset omiin lokeroihinsa, eli esimerkiksi kuinka moni oli vastannut kysymykseen ”täysin samaa mieltä” ja kuinka moni ”täysin eri mieltä” kuhunkin kysymykseen. Kävin läpi myös tekstivastauksia ja analysoin niiden sisältöjä, että pystyn kirjoittamaan niistä kattavan yhteenvedon ja päätelmän. Näistä vastauksista sain melko nopeasti yleiskuvan siitä, mitä mieltä yksinyrittäjät ovat perhevapaalle jäämisestä ja sen haasteista.

9 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOSTEN YHTEENVETO

Yrittäjyys tarjoaa monelle vapauden toteuttaa itseään, hallita omaa työtään sekä mahdollisuuden rakentaa omanlaista polkuaan työelämässä. Tämä vapaus tarkoittaa kuitenkin myös vastuuta ja erilaisia asioita, joita ottaa huomioon silloin, kun elämässä tapahtuu suuria muutoksia, kuten esimerkiksi lapsen syntymä tai adoptointi. Perhevapaat ovat suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeä osa lapsiperheiden tukemista, mutta yksinyrittäjän näkökulmasta niiden hyödyntäminen voi olla monella tapaa haasteellista. Näitä haasteita ei aina välttämättä tunnisteta ja niihin liittyvä keskustelu jää usein muiden palkansaajien kokemusten varjoon.

Tässä yhteenvedossa on tarkoitus tiivistää saamiani vastauksia ja nostaa esille tärkeimpiä näkökulmia. Monilla yksinyrittäjillä toistui samat ajatukset ja huolenaiheet vastauksissa. Suurin osa vastanneista yksinyrittäjistä oli huolissaan taloudellisesta tilanteesta perhevapaalla. Vaikeuksia tuotti 12 kuukauden tarkastelujakso, joka tarkoittaa sitä, että YEL-vakuutusmaksun nosto tulee tehdä 12 kuukautta ennen perhevapaalle jäämistä, jotta se vaikuttaa raskaustai vanhempainrahan määrään. Tämä tarkoittaa siis sitä yrittäjälle, että YEL-vakuutusmaksua tulee nostaa ennen kuin koko raskaus on edes alkanut. Isompaa YEL-vakuutusmaksua voi joutua maksamaan pitkäänkin, mikäli perhevapaiden ajalle on tarkoitus varautua taloudellisesti.

Monella oli huolta omasta taloudellisesta tilanteestaan tai yrityksen tilanteesta ja sen toiminnan jatkumisesta perhevapaan aikana. Samat asiat ja huolenaiheet ovat monilla yrittäjillä mielessä, koska esille nousi jatkuvasti etenkin YEL-maksu, työnteko perhevapaiden aikana, sijaisen saaminen ja taloudellinen pärjääminen. Tämä yhteinen huoli kertoo siitä, että näiden asioiden helpottamiseksi olisi tehtävä muutos, jotta yrittäjyys houkuttaisi useampia.

9.1 Taloudellinen huoli

Kyselytutkimuksessa useimmin esiin noussut ja kenties merkittävin haaste yksinyrittäjälle on taloudellinen epävarmuus perhevapaan aikana. Vaikka yrittäjä on toki oikeutettu Kelan maksamiin vanhempainpäivärahoihin, niiden määrä perustuu YEL-työtuloon ja monella yrittäjällä tämä työtulo on arvioitu matalaksi, jotta YEL-vakuutusmaksut pysyisivät mahdollisimman pieninä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että yrittäjän saamien tukien taso voi olla merkittävästi alempi kuin palkansaajalla, vaikka työmäärä ja vastuu yritystoiminnasta olisi suuri.

Jopa 15 vastaajaa 17 ilmoitti, että heitä huolettua taloudellinen tilanne perhevapaan aikana. Yrittäjän perhevapaan aikana ansiotulot voivat vähentyä merkittävästi, sillä yksinyrittäjän voi olla haastavaa palkata sijaisia samalla tavalla

kuin suuremmat yrityksen. Vaikka KELAn maksamat raskaus- ja vanhempainrahat tarjoavat taloudellista tukea perhevapaan ajalle, ne eivät välttämättä kata kaikkia menoja, joita yritystoiminnan pysähtyminen tai sijaisen palkkaaminen tuovat. Joillakin yrittäjillä voi olla perhevapaan aikana yrityksestä johtuvia kiinteitä kuluja, esimerkiksi tilavuokra ja erilaiset vakuutukset, mikäli niitä ei ole mahdollista irtisanoa perhevapaan ajaksi.

Vastauksissa toistui myös ajatuksia YEL-vakuutuksesta ja siitä, että KELAn raskaus- ja vanhempainrahaa varten on 12 kuukauden tarkastelujakso. Tämä tarkoittaa siis sitä, että sosiaaliturvan suuruuteen vaikuttaa maksetun YEL-työtulon määrä raskaus- ja vanhempainvapaalle jäämistä edeltävältä 12 kuukaudesta. Tällöin siis YEL-vakuutusmaksua ei voi enää korottaa, kun raskaus tulee ilmi, kuten ennen vuotta 2020 on ollut mahdollista. Nyt varautuminen perhevapaan ajalle tuntuu vaikeammalta, sillä perhevapaan taloudelliseen puoleen pitäisi siis valmistautua jo ennen kuin koko raskaus on alkanut tai välttämättä edes suunnitelmassa. Monet yksinyrittäjät maksavat pienempää YEL-vakuutusmaksua, sillä monella yksinyrittäjällä tulot ovat melko pienet ja paljon muitakin kuluja.

Yksi kyselyyn vastanneista kirjoitti tekstivastaukseen näin: ”12-kuukauden tarkastelujakso on mielestäni ollut huono päätös, sen vuoksi me pienyrittäjät joudumme ahdinkoon. Minulla ei ainakaan yrittäjänä olisi varaa maksaa niin korkeaa YEL-maksua, että saisin isompaa vanhempainrahaa, mutta ennen äitiyslomaa sitä oli pakko nostaa. Minulla on muutenkin yrityksestä juoksevia kuluja, jotka pitää maksaa myös äitiyslomalla pienestä vanhempainrahasta. Äitiyslomalla oli pakko tehdä töitä viikonloppuisin, että pystyn juoksevat kulut maksamaan ja töihin palasin vauvan ollessa 7-kuukautta.”

Monessa vastauksessa pohdittiin, että jokin muu peruste kuin YEL-vakuutusmaksun määrä, voisi olla parempi määrittämään sosiaaliturvan suuruuden. Ehdotettiin esimerkiksi, että katsottaisiin mieluummin tuloja kuin tuota YEL-maksua. Tämä helpottaisi yksinyrittäjiä, sillä se toisi heitä tasa-arvoisemmaksi palkansaajien kanssa. Silloin ei vaikuttaisi, vaikka yrittäjä olisi maksanut

pienempää YEL-maksua sen takia, ettei hän pysty pienistä tuloista muiden kulojen ohella maksamaan suurempaa, vaikka haluaisikin.

9.2 Yritystoiminnan jatkuvuus

Toinen keskeinen ongelma liittyy yritystoiminnan jatkuvuuteen. Pienyrittäjä, joka toimii yksin, on usein oman työnsä ainoa tekijä. Perhevapaalle jääminen tarkoittaa helposti joko yritystoiminnan keskeyttämistä tai sen ylläpitämistä työskentelemällä perhevapaan aikana. Molemmat vaihtoehdot voivat olla raskaita, liiketoiminnan pysäyttäminen voi johtaa asiakkaiden siirtymiseen toisille yrittäjille ja tulonmenetyksiin, kun taas työn jatkaminen vauva-arjen keskellä voi nopeasti uuvuttaa ja voi monesti olla myös mahdotonta. Usein yrittäjä valitsee välitien, eli tekee töitä osa-aikaisesti, joustavasti tai öisin.

Yhdeksän vastaajaa 17:ta ilmoitti, että heille ei ollut täysin selvää se, miten yritystoiminta hoidetaan perhevapaan ajalta. Tekstivastauksissa korostui huoli siitä, miten yritystoiminta jatkuu perhevapaan aikana ja erityisesti sen jälkeen. Yksinyrittäjälle saattaa olla vaikeaa jättää yrityksen pyörittämisen joko kokonaan tauolle tai sijaiselle perhevapaan ajaksi. Yksinyrittäjillä ei usein ole varaa palkata sijaisia, mikä voi tehdä perhevapaan pitämisen vaikeaksi. Vaikka yrittäjä voisikin esimerkiksi palkata sijaisen, tämä tuo omat haasteensa, kuten henkilöstön hallinnan ja lisääntyvät kustannukset.

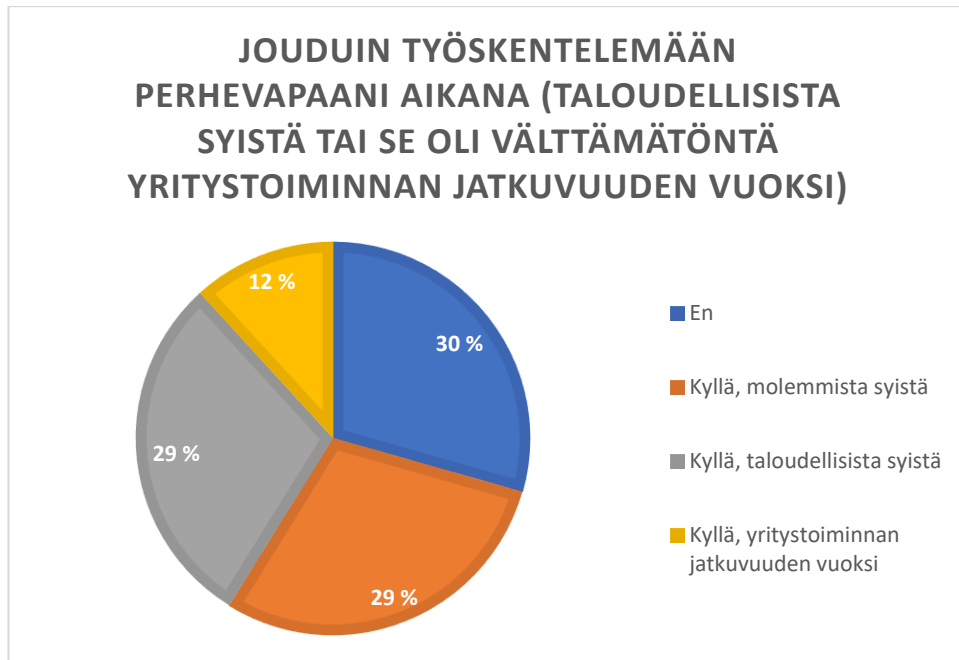
Yksinyrittäjällä ei useinkaan ole valmiina ketään, joka voisi ottaa hänen yrityksensä tehtävät hoitaakseen perhevapaan ajaksi. Sijaisen palkkaaminen voi olla taloudellisesti mahdotonta, etenkin jos kyse on pienimuotoisesta liiketoiminnasta. Lisäksi sijaisen perehdyttäminen ja työnantajavelvoitteet voivat olla liian raskaita yksinyrittäjälle, jolla ei ole kokemusta työnantajana toimimisesta. Yrittäjät myös voivat kokea, että heidän on vaikeampi pitää kiinni asiakassuhteista, jos he eivät itse ole aktiivisesti läsnä yrityksessään. Tämä on erityisen tärkeää vaikkapa asiakaspalvelu- tai projektityössä, jossa henkilökohtainen kontakti on olennaista työssä.

Yksi vastaaja kertoi vastauksessaan näin: ”Yrityksessäni ei työskentele muita kuin vain minä, joten perhevapaan pitäminen oli vaikeaa. Jouduin tekemään koko perhevapaan ajan töitä tai yritykseni toiminta ei olisi enään jatkunut. Sijaisen palkkaaminen ei ollut minulle mahdollista rahallisesti, eli tein töitä aina kun vain mieheni oli kotona lapsen kanssa. Onneksi lapsi oli helppo, muuten en tiedä miten olisin sitä jaksanut. Synnytyksen jälkeen naisen keho tarvitsisi vielä paljon lepoa.”

Monelle yksinyrittäjälle oman yritystoiminnan asema perhevapaan aikana on iso stressitekijä. Yrittäjä voi tuntea olevansa pakotettu jatkamaan yritystoimintaa myös perhevapaan aikana, sillä muuta ratkaisua ei välttämättä ole olemassa. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli tehnyt perhevapaan aikana töitä. Tekstivastauksissa tuli ilmi, että töitä on tehty yleensä iltaisin ja viikonloppuisin. Kaikki vastanneet ovat palanneet töihin, kun oma osuus vanhempainvapaasta on loppunut. Kukaan ei ilmoittanut, että olisi saanut käytettäväksi toiselta vanhemmalta vanhempainvapaapäiviä tai pitänyt hoitovapaata vanhempainvapaan jälkeen.

Alla kuvio (Kuvio 1) kyselyyn vastanneiden jakaumasta, kun kysyttiin ovatko he joutuneet työskentelemään perhevapaan aikana ja jos näin, niin mistä syystä. 12 vastaajaa 17:ta kertoi joutuneensa työskentelemään perhevapaan aikana joko taloudellisista syistä tai se oli välttämätöntä yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta.

Kuvio 1. Jouduitko työskentelemään perhevapaasi aikana?

Moni yksinyrittäjä kokee yrittäjyyden vievän niin suuren osan omasta ajasta, että voi olla haastavaa alkaa yhdistämään siihen lapsiarkea. On varmasti totta, että joustavuutta vaaditaan kaikilta osapuolilta, kun yritetään yhdistää yrittäjyys ja perhearjen eläminen lasten kanssa. Perhearjessa ja työelämässä voi tulla eteen monia yllättäviäkin asioita. Monet yksinyrittäjät kokevat myös henkistä kuormitusta perhe-elämän ja työn yhteensovittamisesta. Koska yrittäjä vastaa itse kaikesta, työn jättäminen perhevapaan ajaksi voi aiheuttaa huolta tulevaisuudesta, asiakkuuksien menetyksestä tai toimeentulon riittävydestä. Tämä voi johtaa siihen, että yrittäjät tekevät töitä myös perhevapaiden aikana, osittain tai jopa täysipäiväisesti, mikä taas voi hidastaa palautumista ja vaikuttaa perhe-elämän laatuun.

9.3 Päätelmä vastauksista

Yhteenvetona näistä kyselytutkimuksen tuloksista voidaan todeta, että yksinyrittäjillä on monenlaisia haasteita koskien perhevapaiden pitämistä. Monia asioita, joita palkansaajat eivät joudu ottamaan huomioon ja tämä laittaa yksinyrittäjät epätasa-arvoiseen asemaan. Yksinyrittäjät kokevat tämän nykyisen perhevapaajärjestelmän joustamattomaksi ja joiltain osin myös epäoikeudenmukaiseksi. YEL-maksun määräytymiseen ja sen vaikutukseen

sosiaaliturvaan liittyy ongelmia, jotka voivat heikentää yksinyrittäjän mahdollisuuksia jäädä perhevapaalle turvallisesti ja suunnitellusti. Perhevapaajärjestelmä kaipaa uudistuksia, jotka huomioivat yhä paremmin yksinyrittämisen erilaiset piirteet ja tarjoavat yrittäjille samanlaiset mahdollisuudet perhe-elämän ja työn yhdistämiseen kuin palkansaajillakin on. Ilman tämän tyyllisiä uudistuksia yrittäjät eivät pysty hyödyntämään perhevapaajärjestelmää yhtä hyvin kuin palkansaajat.

Yksinyrittäjät tarvitsevat perhevapaajärjestelmän, joka mahdollistaisi perhevapaan pitämisen ilman liian suurta taloudellista riskiä tai yritystoiminnan tulevaisuuden vaarantumista. Järjestelmän tulisi ottaa huomioon yksinyrittäjien vaihtelevat tulot, erilaiset liiketoimintamallit ja yrittäjyyden epävarmuuden. Yksi ratkaisu voisi olla joustavampi tapa arvioida etuuksien suuruus, esimerkiksi ottamalla huomioon lyhyemmän aikavälin tulojen tai YEL-maksun tarkastelussa. Nykyinen malli perustuu YEL-työtuloon, jota moni yrittäjä pitää epäoikeudenmukaisena. Parempi olisi pohjata sosiaaliturva verotettuihin yritystuloihin tai kirjanpidon mukaisiin ansiotuloihin.

Näiden lisäksi perhevapaan aikaisia yritystoiminnan juoksevia kuluja voisi osittain korvata tai tarjota tukea sijaisen palkkaamiseen. Tällaiset toimenpiteet edistäisivät tasa-arvoa ja kannustaisivat yrittäjiä jäämään perhevapaalle ilman, että heidän tarvitsee pelätä yritystoimintansa tai perheensä toimeentulon puolesta. Paljon olisi siis vielä tehtävää, jotta päästäisiin kohti tasa-arvoisempaa työelämää ja saataisiin yrittäjät ja palkansaajat samalle viivalle perhevapaiden suhteen.

10 LOPUKSI

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa tietoa perhevapaiden tuomista haasteista yksinyrittäjälle. Tarkoituksena oli kerätä vastauksia kohderyhmään kuuluilta yrittäjiltä ja saada käytännönkokemuksia analysoitavaksi heiltä.

Kyselytutkimuksessa nousi esiin monia haasteita, joita yksinyrittäjät kohtaavat ja nämä haasteet toistuivat kuitenkin melko samanlaisina vastauksesta toiseen. Mielestäni tästä voi päätellä, että haasteet ovat yleisiä ja ongelmia on myös yhteiskuntatasolla, sillä ne vaikuttavat moniin yrittäjiin.

Seuraavaksi pohdin valitsemani tutkimusmenetelmän valinnan onnistumista. Valitsin opinnäytetyöhöni kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän ja mielestäni se oli oikea valinta työhöni. Alun perin ajatuksena oli toteuttaa haastatteluita TEAMSin välityksellä, jolloin olisi ollut mahdollisuus avoimemmalle keskustelulle. Koin kuitenkin hankalaksi haastateltavien löytämisen, joten päädyin lopulta kyselytutkimukseen. Kyselytutkimukseen sain 17 vastaajaa. Olin siihen ihan tyytyväinen, vaikka tavoitteena oli saada enemmän. Olen kuitenkin kiitollinen jokaisesta vastaajasta, jonka sain, sillä sen ansiosta sain arvokasta materiaalia opinnäytetyöhöni. Tutkimus olisi ollut varmasti luotettavampi useammalla vastaajalla. Vastaajia etsin Facebook-ryhmästä, jossa jäseniä on 1,2 tuhatta. Tutkimus on toteutettu anonymillä Google Forms – alustalla, joten käytännössä ei ole keinoa varmistua, että kaikki vastaajat todellisuudessa olivat yksinyrittäjiä, joille perhevapaat ovat jollain tavalla ajankohtaiset. Epäilen kuitenkin, että kellään olisi motiivia väittää olevansa yksinyrittäjä ja vastata kyselyyn, joka ei ole heille tarkoitettu.

Kyselytutkimuksessani oli monivalintakysymyksiä ja tekstivastauksia. Tekstivastauksiin olin laittanut mahdollisuuden pitkiin vastauksiin, ja toivoin saavani kattavia vastauksia. Vastaukset olivat melko lyhyitä ja ytimekkäitä, mikä on ymmärrettävää kirjallisella lomakkeella. Madaltaa varmasti halukkuutta vastata pidemmin, kun se tulee kirjoittaa lomakkeelle eikä keskustelua käydä kasvotusten. Sain kuitenkin hyvää informaatiota näistä vastauksista, jota pystyin sitten analysoimaan ja muodostamaan yhtenäisen tekstin päätelmistä.

Toisaalta taas uskon, että kyselytutkimuksen etu oli se, että vastaajat eivät pidätelleet vastauksissaan, kun ne olivat kirjoitetussa muodossa. Sain pari kärkeäkin vastausta siitä, mitä mieltä yksinyrittäjät olivat tämänhetkisestä asemastaan perhevapaiden suhteen. Voi olla, että vastauksia olisi hillitty ja ongelmia vähätelty, jos nämä keskustelut olisi käyty kasvotusten. Saaduista

vastauksista tuli se kuva, että yksinyrittäjät halusivat päästä kertomaan nämä heitä painavat asiat ja toive siitä, että Suomessa tehtäisiin yrittäjämönteisempää perhepolitiikkaa.

Kyselytutkimuksessa useimmin esiin noussut ja kenties merkittävin haaste yksinyrittäjälle on taloudellinen epävarmuus perhevapaan aikana. Toinen keskeinen ongelma liittyy yritystoiminnan jatkuvuuteen. Nämä ongelmat toistuivat joko molemmat, tai edes jompikumpi, oikeastaan jokaisessa vastauksessa. Silloin olisi syytä myös yhteiskunnallisella tasolla pohtia, pitäisikö yksinyrittäjiä tukea enemmän perhevapaan aikana. Suomessa on paljon yksinyrittäjiä, ja myös tälle ryhmälle tulisi antaa tasa-arvoinen mahdollisuus perheenisäykseen.

Kuitenkin jäi mielikuva, että kaikki yksinyrittäjätään eivät olleet varmoja yrittäjyyteen liittyvistä perusasioista. Esimerkiksi YEL-vakuutusmaksu tuntui olevan enemmänkin vain pakollinen paha, sen sijaan että ajateltaisiin sen turvaavan tulevaisuutta. YEL-vakuutusmaksun perusteella määräytyy sosiaaliturvan, eli esimerkiksi vanhempainrahan, sairauspäivärahan ja eläkkeen suuruus. Asenne YEL-maksua kohtaan tuntui olevan enemmänkin kielteinen ja sen suuruudesta oli negatiivisia vastauksia. Se tietysti on yksi maksu monien joukossa yksinyrittäjällä, jotka usein ovat myös pienyrittäjiä, joten sen maksaminen voi tuntua turhauttavalta.

Kaiken tämän keskellä ei voi kuitenkaan unohtaa yrittäjän jaksamista. Työn ja perheen yhdistäminen on haastavaa kenelle tahansa, mutta yksinyrittäjällä voi olla sellaisia asioita murehdittavana, joita ei palkansaajille ole. Tämä voi johtaa eristäytymisen tunteeseen, tai jopa työuupumukseen, varsinkin jos perhevapaan aikana yrittäjä kokee painetta palata töihin liian aikaisin.

Olisi hienoa, että myös yksinyrittäjälle voitaisiin tarjota stressittömämpi perhevapaa. Näin hekin pääsisivät nauttimaan uudesta elämänvaiheesta ilman kaikkea yritystoiminnan tuomaa huolta. Yksinyrittäjät ovat kuitenkin tärkeä osa Suomen työelämää ja taloutta, jolloin on tärkeää, että heille tarjottaisiin joustavampia vaihtoehtoja perheenisäyksen tullessa ajankohtaiseksi.

Joustavammat tukimuodot ja sosiaaliturva voisivat pienentää yksinyrittäjiksi haaveilevien henkilöiden kynnystä perustaa omaa yritystä. Tällä hetkellä yrittäjyys ei välttämättä houkuttele niin paljon sillä elämän taitekohdat, kuten esimerkiksi juuri perhevapaa tai työkyvyttömyys ja eläkkeelle jäänti, nähdään yrittäjyyden kanssa haasteellisena.

Uskon saavuttaneeni opinnäytetyön tavoitteeni, ja että opinnäytetyöstäni on mahdollista saada tarpeellista tietoa perhevapaiden haasteista yksinyrittäjän näkökulmasta. Tieto voi olla oleellista esimerkiksi yksinyrittäjyydestä haaveilevalle tai yksinyrittäjälle, joka pohtii perheellistymistä. Työssäni on paljon vastausten läpikäyntiä ja pohdintaa siitä, miten vastanneet yrittäjät kokevat asemansa perhevapaan suhteen.

Kokonaisuudessaan olen oppinut paljon yksinyrittäjyydestä ja siitä, mitä kaikkea siihen liittyy, opinnäytetyötä tehdessäni. En ole itse yksinyrittäjä eikä yrittäjyys eri käsitteineen ole ollut minulle tuttua entuudestaan. Olen oppinut paljon myös tiedonhausta ja erilaisten lähteiden hyödyntämisestä. Tämä projekti kokonaisuudessaan on ollut mielenkiintoinen ja antoisa.

LÄHTEET

Elo, (n.d.). Mikä on YEL-työtulo? Viitattu 5.3.2025. <https://www.elo.fi/fi-fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-tyotulo>

Eläketurvakeskus, (2024). YEL-yrittäjät. Viitattu 14.2.2025. <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/yel-yrittajat/>

Eläketurvakeskus. (2020). Yli puolet yrittäjistä kokee maksavansa itselleen riittävää eläkettä. Viitattu 20.4.2025. <https://www.etk.fi/ajankohtaista/yli-puolet-yrittajista-kokee-maksavansa-itselleen-riittavaa-elaketta/>

Eskola & Suoranta. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.

Heikkilä, T. (2014). Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Ilmarinen, (2024). YEL-työtulon ala- ja ylärajat. Viitattu 20.3.2025. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-maksut-ja-laskuasiat/arkisto/>

Ilmarinen, (2024). Yrittäjän perhevapaat ja vanhempainpäiväraha. Viitattu 5.3.2025. <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yrittajan-sosiaaliturva-ja-elake/yrittajan-sosiaaliturva/yrittajan-perhevapaat/>

Kananen, J. (2015). Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansaneläkelaitos. (7.10.2024). Vanhempainvapaalla. Viitattu 14.2.2025. <https://www.kela.fi/vanhempainvapaalla>

Kansaneläkelaitos, (2024). Vanhempainpäivärahat ja lastenhoidon tuet yrittäjälle. Viitattu 14.2.2024. <https://www.kela.fi/yrittajyyys-lapsen-syntyma-ja-hoito>

Koskinen, K. (8.12.2023). Kuinka toteuttaa laadullinen haastattelututkimus? Viitattu 14.2.2025. <https://showcase.laurea.fi/projektiblogit/2023/kuinka-toteuttaa-laadullinen-haastattelututkimus/>

Suomi.fi, (31.8.2022). Tutustu yrittäjänä toimimiseen Suomessa. Viitattu 14.2.2025. <https://www.suomi.fi/oppaat/toihin-suomeen/ennen-suomea/tutustu-yrittajyyteen>

SurveyMonkey. (n.d.). Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 14.10.2024. <https://fi.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>

SurveyMonkey, (n.d.). Laadullisen tutkimuksen tekeminen. Viitattu 14.10.2024. <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/>

Tilastokeskus, (14.3.2024). Vuonna 2023 työvoimaa eli työllisiä ja työttömiä enemmän kuin edellisvuonna. 20.2.2025. <https://stat.fi/julkaisu/cln01x1oukcgd0cutlb21ovup>

Tilastokeskus. (2021). Yrittäjä. Viitattu 4.12.2024. <https://stat.fi/meta/kas/yritlkm.html#:~:text=Yritt%C3%A4j%C3%A4ksi%20luetaan%20henkil%C3%B6%2C%20joka%20harjoittaa%20taloudellista%20toimintaa%20omaan,perheens%C3%A4%20kanssa%20omistaa%20v%C3%A4hint%C3%A4%20puolet%20yrityksest%C3%A4%20luetaan%20yritt%C3%A4j%C3%A4ksi.>

Tilastokeskus, (n.d.) yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2022. Viitattu 14.2.2025.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2024). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. (2024). Perhevapaat. Viitattu 15.3.2025. <https://tyosuojelu.fi/tyosuhde/muut-vapaat-tyosta/perhevapaat>

Vehkalahti, K. (2019). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Yrittäjät, (24.6.2024). Raportti: Joka neljäs yksityisyrityksen johtaja tienaa korkeintaan 20 000 euroa vuodessa, yli 50 000 euron yltyä joka viides. Viitattu 20.3.2025. <https://www.yrittajat.fi/uutiset/raportti-joka-neljäs-yksityisyrityksen-johtaja-tienaa-korkeintaan-20-000-euroa-vuodessa-yli-50-000-euron-yltyä-joka-viides/>

Yrittäjät, (29.10.2019). Tiesitkö tämän yksityisyrityksistä? Viitattu 14.2.2025. <https://www.yrittajat.fi/uutiset/tiesitko-taman-yksityisyrityksista/>

Yrittäjät, (n.d.). YEL ja eläke. Viitattu 14.2.2025. <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/turvaa-yrittamiseen/yel-ja-elake/>

Yrittäjät, (n.d.) Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 14.2.2025. <https://www.yrittajat.fi/tietoa-meista/tietoa-yrittajajarjestosta/yrittajyys-suomessa/>

Yrittäjägallup, (2023). Perhevapaat. Viitattu 15.3.2025. <https://www.yrittajat.fi/app/uploads/public/2024/01/yrittajagallup-2023-perhevapaat.pdf>

Yrityksen Perustaminen, (n.d.) Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Viitattu 14.2.2025. <https://yrityksen-perustaminen.net/yksityinen-elinkeinoharjoittaja/>

LIITE 1: KYSELYLOMAKKEEN KYSYMYKSET

1.Sukupuoli

Mies

Nainen

Muu

2.Ikä

< 18

19 - 29

30 - 40

41 >

3.Koin taloudellisen tilanteeni hyväksi perhevapaalle jäädessäni

Täysin eri mieltä

Jokseenkin eri mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

Jokseenkin samaa mieltä

Täysin samaa mieltä

4.Kertoisitko lisää siitä, miten koit taloudellisen tilanteesi perhevapaalle jäädessäsi?

Kirjoita vastaus

5.Minulle on / oli selvää, miten yritykseni asioita hoidetaan perhevapaani aikana

Täysin eri mieltä

Jokseenkin eri mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

Jokseenkin samaa mieltä

Täysin samaa mieltä

6.Kertoisitko lisää millaisia ajatuksia herää/heräsi yritystoiminnan jatkumista suunnitellessa perhevapaiden ajaksi (esimerkiksi millaisia ajatuksia mahdollinen sijaisen palkkaaminen tai yritystoiminnan laittaminen tauolle herättää/herätti)

Kirjoita vastaus

7.Mitä ajatuksia herättää, että YEL-maksua tulee korottaa jo 12 kuukautta ennen perhevapaiden alkua, jotta se vaikuttaa raskaus- ja vanhempainrahan suuruuteen?

Kirjoita vastaus

8.Jouduin työskentelemään perhevapaani aikana (taloudellisista syistä tai se oli välttämätöntä yritystoiminnan jatkuvuuden vuoksi)

Kyllä, taloudellisista syistä

Kyllä, yritystoiminnan jatkuvuuden vuoksi

En

9.Jatkoitko perhevapaata sen jälkeen, kun oma osuutesi vanhempainvapaasta oli loppunut? (Eli esimerkiksi luovuttiko puolisosi sinulle päiviä tai piditkö hoitovapaata)

Kyllä

En